

Építkezés

Harmatos, üdezőld fű és sár-ga, októberi fény. Józsi bácsi a rönkön ül, térdén szalvéta, kezében egymásra borított zsíros kenyér. Lassan rág, a pirosra sült kenyérhéjat bár levágta reggel az asszony, mégis lassan megy már az evés.

Meg aztán minnek az a nagy sítség.

Reggel van, világos, őszi reggel. A bicikli amott, a fának támasztva áll. Csomagtartóján az aktatáska, hosszú szíjjal, amit éppen negyven éve tett rá, hogy hajnalonként a vállán vihesse az elemőzsiát: a butykost, a fél liter tejjel, meg a dupla zsíros kenyeret. Igaz, haragudtak is rá, hogy nem fröccsöt vitt, mint a Mózi vagy sórt, mint Jákó, de hiszen azért is haragudtak rá, hogy olyan szolgálatkész volt.

Es egy kis mellékes keresetért építkezett a nagyságos úrnak.

Felsőhajt, és néhány aprót bölint. Régen volt az már, a harmincas években. Az ám, a Mózi. Meghalt szegény, öt éve.

Vagy hat?

Szél fújja meg a bokrokat. Egy papírnár citromszínű levelei zörögnek. A fákon túl megvillan a folyóvíz. Józsi bácsi a kezében tartott kenyérré néz. Becsmagolja a szalvétába, leszáll a rönkről, és a biciklihez megy. A kenyeret beteszi az aktatáskába, előhúzza a félliteres üveget. Józsi bácsi a téjből, aztán rámeled az üvegre, visszadugaszolja.

— Hagyjunk valamit ebédre is — mondja, csak úgy magának.

Végignéz a kerten. A fű haragoszölden világol — egy kis felhőt hozott a Nap elé a könnyű szél — mögötte habarcstól csepög, téglavörös fal emelkedik. Józsi bácsi elégedetten szemléli. Szépen raktam a termésköveket. Mutat. Ezt bárki megnézheti. Jobban senki sem tudja megcsinálni.

Tíz lapát homok, három vödör víz, s a megrepszített cementeszsákból a fandleral kimért portland. Kezébe veszi a keverőt, lassú mozdulatokkal nekiáll.

A nagyságos úr villájánál, igaz, más volt a lábazat. Betont öntöttem, és mozaikkal kellett kiraknom. De egy művész se csinálta volna jobban! Egy művész se! Hű, hogy haragudtak a többiek. Jákó egyszer maga mellé is köpött, azt mondta, disznó. Kellett a pénz, nagyon. Józsi még kicsike volt, s megígértem az asszonynak, hogy kis bekecsét veszek neki, hímeztem, amilyent a vásárrban láttunk.

Hogy a télen ne fázzon.

A keverő egy pillanatra megáll. Józsi bácsi felnéz. Innen egész jól látni a folyót, hej, de jó volna ott gubbasztani valamelyik bokor alatt, a pecálóval! De máma ennek kész kell lenni. Az ablak, ajtó már bent van, fel kell rakni a falakat. Kevés hiányzik. Kész kell lenni, hiába van vásárrnap. Tegnap beemelték a ge-

rendákat, ma egymaga dolgozik. Szép kis munka lesz, de megéri.

Megveszi az unokának az orkándzsekit. A nagyobbiknak meg csizmácskát ígért.

Legyen.

Friedrich csak hordta a bort az első időben. A nagyságos úr sofőrje volt, nagy úr maga is, valóságos kegyenc.

— Ne hozzon bort nekem — kérte a sofőrt tiszteletudóan —, ha lehet, inkább azt is pénzben...

Friedrich nevetett, s attól kezdve minden szombatnap kapott tőle egy pengőt. És amikor álltak a falak, a nagyságos úr eljött, személyesen. Nem szólt, körbejárta a készülő villát, zöld vadászruhában, bilgeri csizmában, s utána meg is szólította.

— Na, hogy van, Szabó?

S ő ott állt előtte, egy kissé zavarodottan, megilletődve, kemény bőrű kezében mészfolto sapkáját gyűrögetve.

Józsi bácsi felnevet, mint a napfény. Egy mukkot sem bírtam szólni, egy mukkot se! Hej, de régen volt!

Fent áll már az öreg, hegyben az állványon a téglá, vödörökben a malter. Akkurátusak a mozdulatok, szépen kell dolgozni, becsülete van ennek. Nem ám csak úgy odahányni, kipórolni az anyagot, ferdén rakni a téglát. Szeretettel simogat végig a fal tetején a vakolókanállal. Sokszor szépen meg is kell a téglát faragni.

— De meg ám — dűnyögi.

Autó áll meg a kert végében. Narancsszínű Polski-FIAT. Biztosan a Fodor jött, a vállalati sofőr, ha megint sórt hoz, hát elküldöm a pokolba.

— Meglesz ma? — kérdi Fodor köszönés helyett. Lent áll a zöld fűvön, rásüt a Nap. Józsi bácsi bölint.

— Meg.

— Sör helyett ötvenes?

— Jöhet.

Józsi bácsi magában számolgat. Mára négy száz lesz akkor! Igaz, hogy nyomni kell, de megéri. Meglesz a fal is, a dzseki is, csizma is...

Hadd örüljön a kis Józsi.

Fodor elmegy, elvillan a narancs autóval. A Fodor. Nagy úr ám a vállaltnál, jó jobban lenni vele. El tud intézni az igazgatónál ezt-azt. Apróságokat.

Mert az igazgatót ritkán látni. Ünnepeken. Messze van az iroda, meg aztán minnek is menne oda az ember?

Idős Szabó József tünődik. Itt se láttam még, igaz, mondták, hogy egyszer, hétköznap kijött, s megnézte a házat. És azt is mondták, hogy elégedett volt. Hát lehet is, mert szép ház lesz, tetőbeépítéssel, nagy terrasszal.

Az övé lesz a legszebb ház itt a soron.

Késő délelőtt van, a napsütésnek már inkább csak a fénye van, melege alig. Idős Szabó József a rönkön ül, térdére terítve a kockás szalvétá, kezében a kenyér. Ebédel. Nézi közben a papírnár vakító-sárga leveleit, az őszi napsugárban lángoló bokrok közül idevillogó folyót. Sójajt, odaballag az aktatáskához, iszik. Marad egy kevés. Készülne vissza az állványra, de előbb a vödörben megmossa a szerszámokat, a kanalat meg a fandlerit.

Autózörgés hallik, pöfög befelé a narancs autó a kertbe. Tapossa a fűvet. Idős Szabó József a fandleral a kezében áll, és nézi, ahogy Fodor, az igazgató és még valaki kiszállnak. Körbejárják az épülő házat, magyaráznak valamit, módosításról, telekkönyvezésről beszélnek. És mielőtt beszállnának a Polskiba, az igazgató megáll és megszólítja.

— Na, hogy van, öreg?

S idős Szabó József megzavarodva topog, bütykös, kemény bőrű kezében a fandler — de úgy érzi, mintha mészfolto sapkája volna. Egy mukkot s szól. Már rég elmentek, nevetgélve az öreg zavarán, akinek csak egyetlen dolog jut az eszébe: amaz legalább tudta a nevemet...

Feltámad a szél. Józsi bácsi elrakja a szerszámokat, mert hiszen akárhogy is van, rendnek kell lenni. Aztán leül a rönkre. Nézi az őszt. Félóra múlva feláll és csak annyit mond, jó hangosan:

— Elég volt.

KAMPIS PÉTER

„Csak lány!”

Nők esztendeje az ideit, az 1975-ös. Nők világgongresszusa ül majd össze októberben Berlinben. S ha mostanság a nőpolitikát — gyűjtőfogalomként, igen sok, nemes akció összefogójaként — emlegetjük, jó tervek, sőt intézkedések egész sorát tekinthetjük végig.

Annál kínosabb, ugyancsak napjainkban, hogy változatlanul terjedelmes burjánzásban láthatjuk azt a kínos-furcsa szemléletet, amelyet úgy írhatnánk körül a legfőbbmórbenn: „csak lány”.

Pályát választ ezekben a hetekben vagy 130 ezer nyolcadikos diák. Önmagában is nehéz dolog, tizennégy éves korban dönteni, felelősséggel, sőt, a következményeket is vállalva. Pár hónap, s már el is érkezett az érettség ideje; egyúttal a felvételi vizsgáké is. Amikor ismét csak pályát választanak diákok tízezrei. A diákgenerációk, az évfolyamok fele — ez már biológiai törvényszerűség is — lány.

„Csak lány.”

„Csak lány” — mondta letört barátunk, egy fekete mellett, amikor a klinikai toporgás izgatót percei után a végeredményt közölte. Az annak idején imigyen „jellemzett” kislány most jutott, néhány tízezer társával a pályaválasztás küszöbére. Nem tudom, hányszor hallotta gyermekéveiben a sajnálkozó kifejezést. Feltételezem, hogy családjában régen eltorölték neve elől a „csak” szöcskát; apja, anyja nyilván éppúgy, megkülönböztetés nélkül szereti, mint a fiatalabb fiútestvért. Tervezetik, formálgatják eljövendő életpályáját. S valószínűleg ők hőkkennek meg legjobban, amikor más vetületben, más megfogalmazásban eléjük bukkan a leicsinylő kifejezés.

De hát, lehet ma egyáltalán probléma, hogy valaki — lány?

Az igenlő válaszokat, sajnos, nem kell túlságosan keresgélünk. „Sajnos, van olyan műszaki egyetemi karunk, ahol 78 százalékos a lányok jelentkezése” — panaszkolta nemrégiben egyik vidéki egyetemünk tanszékvezető tanára. Hozzáfűzte azt is, hogy az idén semmiképpen sem szándékoznak „tovább rontani az arányt” egyetemükön. A „Csak lány” szemlélet megmutatkozik a munkaerő-keresletnél is. Nincs szó természetesen a kifejezetten női szakmákról, ahova ma is tárt karokkal várnak akármennyi lányt. De ha — például — technikum, szakközépiskolai képesítésű, érettségizett fiatal keresnek üzemek, bizony nem egy hir-

detésben ott van a félreérthetetlen kikötés: „csak férfiakat”.

Nemrégiben éppen erről panaszkodott egy tavaly érettségizett kislány. Elmondotta, hogy gyors- és gépirói állásból százat is ajánlottak. Amikor azonban a képzettségének megfelelő technikai munkakört választotta volna, mindig „közbejött valami” a vállaltnál, ahol jelentkezett. Végül rendszerint — egy végszükségben előkapart fiú jelentkező...

Hiba lenne persze megkülönböztető előjelet tenni, negatív értelemben — a fiúk rovására. Ez ugyanolyan tévedés lenne, mint azt állítani, hogy csupa tehetséges, zseniális leánygyermek születik ebben az országban, s kizárólag az ő jogaikat és lehetőségeiket kell féltőn vigyáznunk. Másról van szó. Arról, hogy az a bizonyos női egyenjogúság, amelynek fonákjairól eltévedően már sok szó esett a párt nőpolitikai elemzéseiben, a KB korábbi állásfoglalásaiban — nemcsak a már kereső, családost, sokszor középkorú asszonyok megkülönböztetésénél, háttérbe szorításánál jelez hiányosságokat és sürget tennivalókat —, hanem jóval korábban is.

Ilyenkor, pályaválasztás idején is.

Amikor egy-egy iskolaigazgató — és vannak ilyenek, mondjuk meg őszintén — némi szomorúsággal sorolja, hogy íme, a gimnáziumban már hatvanszázalékos a lányok aránya; amikor tervezői, kutatói közösségekben a végzett fiúkat várják, hívják, a lányoknak viszont eléggé nehéz bejutniuk; amikor nem is egyszer esik szó rezignált jelzők kíséretében arról, hogy ez vagy amaz a pálya „elnöiesedik” — ugyanakkor arról történik bizonyágtétel, itt, vagy ott, hogy az a bizonyos egyenjogúság szóban remek, de a gyakorlatban bizony, imitt, amott még hézagos. S a hézagot igyekeznek egyesek gondosan rejtegetni is. Hiszen végső soron senki sem vonható felelősségre azért, mert a vezetése alatt álló intézményben, főiskolán, középiskolában egy kicsit „örködik” az aránystatisztika felett.

Hát... ez ellen az „örködés” ellen kívántunk szólni. Azoknak a fiatal lányoknak, asszonyoknak a nevében is, akik úgy érzik, és úgy tanulták, hogy pontosan ugyanannyit érnek, emberi mivoltukat, képességeiket tekintve, mint fiú, illetve férfi kortársaik. És kartársaik.

V. M.

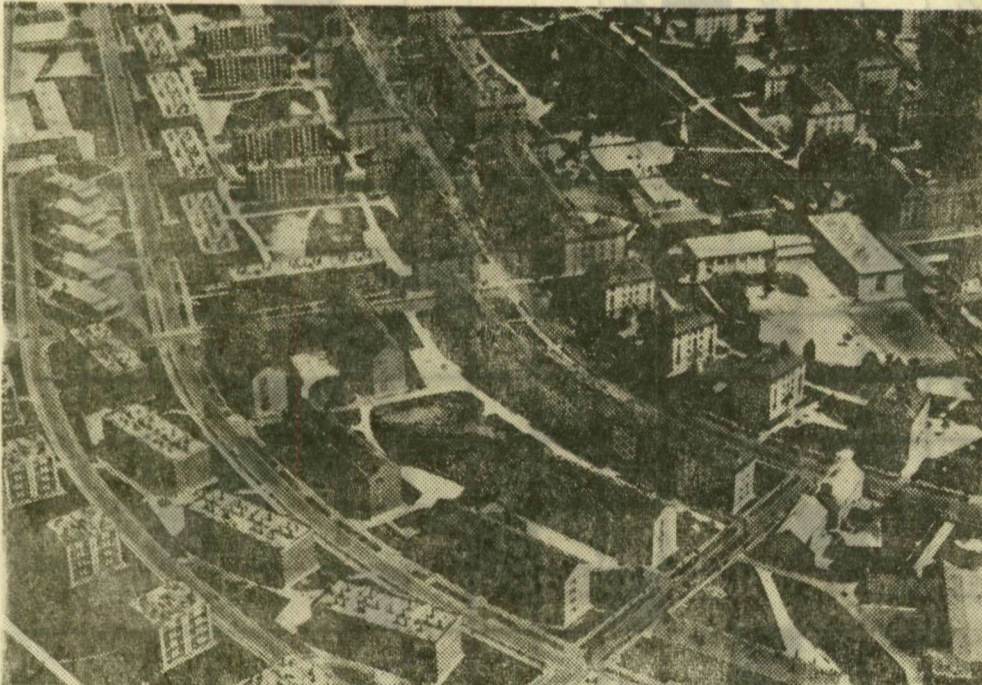
POLNER ZOLTÁN

Délibáb

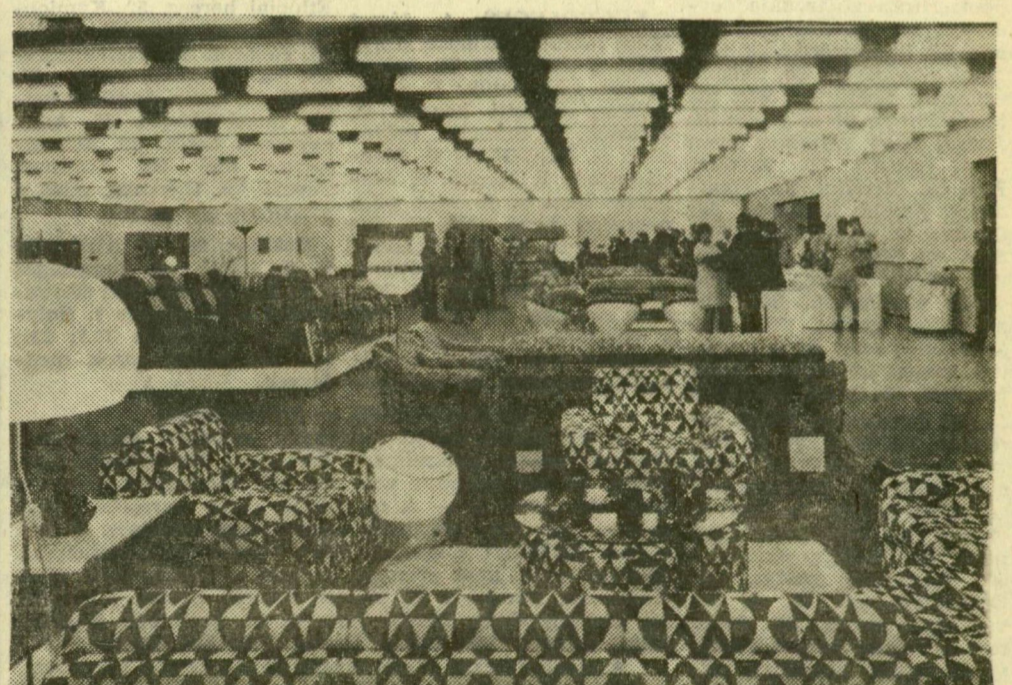
Földek mögül kerekedett:
dülő porát veri hat ló.
Üres bakkkal tüzeshintő.

Itt jön már a mező felett,
itt dűbörög a határban.
Öreg gróf az ablakában.

Lángfelhőből kiáltozik,
szeme villan, keze reszket:
viszi a templomkeresztet.

Megváltozott az ország arculata. modern városok emelkednek az egykor üres térségek helyén, új lakótelepek ülezkednek az öreg városrészekhez, mintegy három millió ember lakásba

Országszerte sorra nyílnak az új áruházak, amelyek gazdag áruválasztékkal, izlées választékukkal megkönnyítik a vásárlás dltgas